

iudaica russica
2019, nr 1(2)

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO

RADA NAUKOWA

Piotr Fast (Uniwersytet Śląski) — przewodniczący

Roman Katsman (Bar-Ilan University, Izrael)

Marian Kisiel (Uniwersytet Śląski)

Mark Lipovetsky (University of Colorado Boulder, Stany Zjednoczone)

Dennis Sobolev (University of Haifa, Izrael)

Jacek Surzyn (Uniwersytet Śląski)

Eleonora Shafranskaya (Московский городской педагогический университет, Rosja)

Sławomir Jacek Żurek (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Mirosława Michalska-Suchanek (redaktor naczelna)

Agnieszka Lenart (zastępca redaktor naczelnej)

Alicja Mrózek (sekretarz redakcji)

ADRES REDAKCJI

„Iudaica Russica”

Wydział Filologiczny Uniwersytetu Śląskiego

ul. Grota-Roweckiego 5/3.26

41-200 Sosnowiec

tel. (32)3640891

e-mail: iudaica.russica@us.edu.pl

<http://www.iudaicarussica.us.edu.pl>

Publikacja na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0
Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych i zastrzega sobie prawo do redagowania nadesłanych tekstów. Przesyłając prace do druku w naszym czasopiśmie, autorzy wyrażają zgodę na ujawnienie adresów i ich poczty elektronicznej oraz na publikację tekstów w formach tradycyjnej i elektronicznej.

ISSN 2657-8352

spis treści/contents/содержание

5 / ROMAN KATSMAN

Realism–4.0: Israeli Russophone Literature Today / Realizm–4.0: literatura rosyjsko-izraelska dzisiaj / Реализм–4.0: Русско-израильская литература сегодня

23 / PAWEŁ ŁANIEWSKI

Spisek i absurd. Obraz Żyda w literaturze rosyjskiego postmodernizmu / Conspiracy and absurdity. The image of a Jew in the literature of Russian postmodernism / Заговор и абсурд. Образ еврея в литературе российского постмодернизма

36 / PIOTR CZERWIŃSKI

Semantika wozwysienija w eврејској традиции и представления в русской ментальности (1) / Semantyka wyniesienia w tradycji żydowskiej i jego odzwierciedlenie w rosyjskiej mentalności (1) / The semantics of raising of the Judaic tradition and its Russian depiction (1)

60 / AGATA RYBIŃSKA

Modlitewniki żydowskie w języku rosyjskim w XIX wieku — rekonesans badawczy (na podstawie kwerendy w Bibliotece Narodowej w Warszawie) / Jewish prayer books in Russian in the 19th century — research-reconnaissance (based on the research in the National Library in Warsaw) / Еврейские молитвенники на русском языке в XIX веке — обзор материала (ресурсы Национальной библиотеки в Варшаве)

75 / MICHAELA WEISS

Beyond Time and Continents: Irena Klepfisz's Vision of Poland, America and the Space Between / Poza czasem i kontynentami: Ireny Klepfisz wizja Polski i Ameryki oraz przestrzeni między nimi / Между временем и континентами: Ирины Клепфиш взгляд на Польшу, Америку и пространство между ними

84 / ANNA JEZIORKOWSKA-POLAKOWSKA

Podróż z Jakubem Frankiem — *Księgi Jakubowe* Olgi Tokarczuk / Journey with Jakub Frank — *Jakub's Books* by Olga Tokarczuk / Путешествие с Иаковом Франком — *Книги Иакова* Ольги Токарчук

103 / MARTYNA DYMON

Karnawalizacja świata w chełmskich opowieściach Menachema Kipnisa / World and Carnival in Menachem Kipnis' Chełm Stories / Карнавализация изображенного мира в хелмских рассказах Менахема Кипниса

recenzje

117 / BEATA WALIGÓRSKA-OLEJNICZAK

Życie woli barwy złamane i wielokropek. O zbiorze *Z Rosji do Izraela. Opowiadania (Z Rosji do Izraela, wyb. i opr. M. Michalska-Suchanek, A. Lenart, „Śląsk”, Stowarzyszenie Inicjatyw Wydawniczych, Katowice 2018, 192 s.)*

121 / AGNIESZKA LENART

Węzły pamięci. Rutka z będzińskiego getta (Zbigniew Białas, *Rutka*, Wydawnictwo MG, Kraków 2018, 128 s.)

litteraria

127 / PAWEŁ ŁANIEWSKI

Jakov Szechter, czyli odrodzenie metafizyki

130 / ROMAN KATSMAN

Полюбите слово. Беседа с Яковом Шехтером о книгах *Второе пришествие кумранского учителя и Самоучитель каббалы*

143 / MARIAN KISIEL

Georgij Fiedotow 1886–1951

146 / GEORGIJ FIEDOTOW

Nowe na stary temat. W stronę współczesnego ujęcia kwestii żydowskiej (przełożył Marian Kisiel)

157 / Noty o autorach

NOTY O AUTORACH

Piotr Czerwiński — profesor zwyczajny, kierownik Zakładu Języka Rosyjskiego w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Specjalista w dziedzinie semazjologii, etnosemantyki, etymologii, onomastyki, języka semantycznego tradycji folklorystycznej. Autor podręczników, słowników, monografii i kursów komputerowych. Jego zainteresowania naukowe obejmują szeroko rozumiany obszar powiązań języka i świadomości, w tym również w aspekcie etnologicznym, lingwokulturowym, lingwopsychologicznym i konfrontatywnym. Dotyczy to: problematyki leksykologicznej, słowotwórczej, onomazjologicznej, języka polityki, ideologii, środków masowego przekazu, poezji, literatury pięknej, współczesnego uzusu językowego, mówienia, myślenia, metodyki nauczania.

E-mail: czerwinski.piotr@gmail.com

Martyna Dymon — magistrantka na wydziale filologicznym (filologia polska) Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i słuchaczka studiów polsko-żydowskich w IBL PAN. Autorka recenzji i szkiców o twórczości Teresy Ferenc, Moniki Sznajderman, Bronki Nowickiej oraz Mieczysława Jastruna. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się wokół kategorii traumy w literaturze świadków Holocaustu i ich potomków.

E-mail: dymon.martyna@gmail.com

Anna Jeziorkowska-Polakowska — doktor, adiunkt w Katedrze Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego oraz Pracowni Literatury Polsko-Żydowskiej w Instytucie Filologii Polskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Zainteresowania badawcze: kultura i sztuka polskich Żydów, literatura polsko-żydowska, język jidysz, dydaktyka języka polskiego. Autorka ponad czterdziestu artykułów i recenzji, a także książek: *Pieśni zakłęte w dwa języki... O kołysankach polskich, żydowskich i polsko-żydowskich (1864–1939)* (Lublin 2010) oraz *Polsko-żydowska literacka mapa Lubelszczyzny* (Lublin 2013). Współredaktorka książki *Żydowskie dziecko* (Lublin 2013).

E-mail: ajeziorkowska@kul.pl

Roman Katsman — profesor na Wydziale Literatury Żydowskiej Uniwersytetu Bar-Ilan w Izraelu, specjalista w dziedzinie najnowszej literatury hebrajskiej i rosyjskojęzycznej literatury w Izraelu, a także w dziedzinie teorii literatury i poetyki; Jest autorem m.in. *Nostalgia for a Foreign Land: Studies in Russian-Language Literature in Israel* (2016), *Literature, History, Choice: The Principle of Alternative History in Literature* (2013), *At the Other End of Gesture. Anthropological Poetics of Gesture in Modern Hebrew Literature* (2008)
E-mail: roman.katsman@biu.ac.il

Marian Kisiel — profesor zwyczajny, kierownik Zakładu Literatury XX i XXI Wieku w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opacskiego Uniwersytetu Śląskiego. Członek Komitetu Nauk o Literaturze PAN. Zajmują go takie tematy, jak: historia literatury jako nauka o literaturze, kultura literacka jako wyzwanie rzucone socjologii lektury, krytyka literacka jako wyznanie autobiograficzne, literatura emigracyjna jako splot programów i postaw ideowych, poezja jako doświadczenie. Opublikował kilkanaście książek, między innymi w Wydawnictwie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach — *Ananke i Polska. O liryce Zdzisława Stroińskiego* (2010), *Ruiny istnienia. Szkice o poetach mniej obecnych* (2013), *Critica varia* (2013), *Między wierszami. Jedenaście miniatur krytycznych* (2015).
E-mail: marian.kisiel@us.edu.pl

Agnieszka Lenart — doktor, adiunkt w Zakładzie Historii Literatury Rosyjskiej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: literatura rosyjsko-żydowska, życie literackie „rosyjskiego Izraela”, rosyjska literatura emigracyjna, tzw. trzeciej fali, twórczość Diny Rubiny, Grigorija Kanowicza i innych pisarzy rosyjskojęzycznych w Izraelu, problematyka tożsamości na styku kultur. Najważniejsze publikacje: *W poszukiwaniu tożsamości. „Polskie” i „rosyjskie” życie literackie w Izraelu* (E. Prokop-Janiec, S. Żurek Literatura polsko-żydowska (red.). *Studia i szkice*, Kraków 2011), *„Świat w lustrze”. O Piśmie Leonarda Diny Rubiny* (A. Woźniak (red.), *Kultura literacka emigracji rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej XX wieku. Konteksty, estetyka, recepcja*, Lublin 2013), *Kultura literacka rosyjskojęzycznego Izraela. Spory wokół „narodowości” literatury*, („Archiwum Emigracji” 2014 [wyd. 2016], z. 1–2 (20–21)).
E-mail: agnieszka.lenart@us.edu.pl

Paweł Łaniewski — doktorant w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego. Interesuje się pograniczami literaturoznawstwa i filozofii, szczególnie poststrukturalistycznymi i schizoanalizycznymi odczytami literatury rosyjskiego modernizmu i postmodernizmu. Jego rozprawa doktorska poświęcona jest heterograficznym aspektom twórczości Zygmunta Krzyżanowskiego.
E-mail: pmlaniewski@gmail.com

Agata Rybińska — doktor, literaturoznawca, adiunkt w Zakładzie Kultury i Historii Żydów w Instytucie Kulturoznawstwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Od 2012 roku uczestniczy w pracach se-

minarium w Żydowskim Instytucie Historycznym w Warszawie, które poświęcone jest duchowości żydowskiej na ziemiach polskich. Zainteresowania badawcze: judaizm, literatura religijna (biblijna i żydowska w XIX wieku), studia feminologiczne. Autorka kilkudziesięciu artykułów naukowych i monografii *Granice integracji. Religijność Żydów wrocławskich w drugiej połowie XIX wieku (1854–1890)* (Wrocław 2017). Obecnie przygotowuje monografię poświęconą wrocławskiemu rabinowi Manuelowi Joëlowi, a także drugą (projekt habilitacyjny) dotyczącą pohaskalowych modlitewników żydowskich.

E-mail: agata.rybinska@oczta.umcs.lublin.pl

Beata Waligórska-Olejniczak — doktor habilitowany nauk humanistycznych, absolwentka filologii rosyjsko-angielskiej, obecnie profesor nadzwyczajny w Zakładzie Komparatystyki Literacko-Kulturowej w Instytucie Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej UAM. Autorka książek: „*Sceniczny gest w sztuce A. P. Czechowa „Mewa” i „taniec wyzwolony” jako estetyczny kontekst Wielkiej Reformy Teatralnej* (2009), „*Sacrum w drodze. „Moskwa-Pietuszki” Wieniedikta Jerofiejewa i „Pulp Fiction” Quentina Tarantino w kierunku montażowego czytania* (2013) oraz *Nowe kino rosyjskie wobec tradycji literackiej i filmowej* (2017, we współpracy). Zainteresowania badawcze: współczesne kino rosyjskie i amerykańskie, literatura rosyjskiego modernizmu i postmodernizmu, komparatystyka intermedialna i interdyscyplinarna.

E-mail: beata.waligorska@amu.edu.pl

Michaela Weiss — kierownik Katedry Języka Angielskiego w Instytucie Języków Obcych Uniwersytetu Śląskiego w Opawie (Republika Czeska). Prowadzi zajęcia poświęcone literaturze amerykańskiej, teorii literatury oraz kreatywnemu czytaniu i pisaniu. Interesuje się literaturą i kulturą żydowską oraz studiami kobiecymi. Obecnie jej głównym obszarem badawczym jest kobieca literatura dystopijna i ekologiczna. Opublikowała monografię *Jewishness as Humanism in Bernard Malamud's Fiction* (2010), 8 rozdziałów książki dotyczącej tożsamości płciowej, dwujęzyczności i wspólnoty, a także zredagowała serię materiałów pokonferencyjnych Silse 2009, 2012, 2015 oraz serię monografii *Modern Approaches to Text Analysis* (2017).

E-mail: michaela.weiss@fpf.slu.cz

Projekt okładki: Żmicer Śylo
Redakcja: Mirosława Michalska-Suchanek
Korekta: Paweł Łaniewski

Wersją referencyjną czasopisma jest wersja elektroniczna, ukazująca się na platformie
www.journals.us.edu.pl
Czasopismo wcześniej ukazywało się w formie drukowanej
z identyfikatorem ISSN 2657-4861.
Czasopismo dystrybuowane bezpłatnie.

Wydawca:

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
e-mail: wydawus@us.edu.pl
www.wydawnictwo.us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 10,00, Ark. wyd. 11,5
